

9. ПОРЕЗ НА ДОХОДАК ГРАЂАНА

Порез на доходак грађана сврстава се у најзначајније и најсложеније облике пореза и уопште јавних прихода. Веома је издашан, билансно предвидив и погодан остваривање како фискалних тако и бројних екстрафискалних циљева опорезивања. У погледу начина опорезивања доходака грађана, теорија и пракса јавних финансија до сада познаје цедуларни, синтетички или мешовити или цедуларни систем.

9.1. ВРСТЕ ПОРЕЗА НА ДОХОДАК ФИЗИЧКИХ ЛИЦА

9.1.1. Цедуларни систем опорезивања доходака физичких лица

Цедуларни систем опорезивања заснива се на ставу да сваки приход физичког лица, без обзира по којем основу је стечен, треба опорезовати одвојено, применом одговарајућег пореза, по правилу пропорционалним стопама. Цедуларни порези су аналитички објектни, односно реални, пошто приликом опорезивања не узимају у обзир лична својства пореског обвезника и његове породичне прилике. Код цедуларних пореза није позната укупна економска снага обвезника, нити коначна висина његовог пореског оптерећења. Из тих разлога, цедуларни порези нису погодни за остваривање екстрафискалних циљева, па ни циљева популационе политике. Дакле, цедуларни систем опорезивања има своје недостатке који се пре свега огледају у чињеници да цедуларно опорезивање не омогућује остваривање принципа правичности, пошто не узима у обзир породичне и личне прилике обвезника и не захвата на прави начин његову укупну пореску способност. Осим тога примена пропорционалних стопа, огледа се и у слабијим дезинфлаторним могућностима и не постојању аутоматског стабилизационог деловања на коњуиктурна кретања. Ипак, овај систем опорезивања и одређене предности. Наиме, цедуларно опорезивања омогућава примену различитих пореских стопа на приходе који потичу из различитих извора. Практично, неки приходи се могу опорезовати вишим, а неки нижим стопама, па се на тај начин може водити одговарајућа фискална и екстрафискална политика. Друга предност се огледа у могућности да се сваки извор прихода утврди на начин који му највише одговара.

9.1.2. Синтетички систем опорезивања доходака физичких лица

Овај систем опорезивања заснован је на ставу да све приходе које оствари порески обвезник, треба опорезовати једним свеобухватним порезом чија стопа по правилу треба да буде прогресивна. Овај систем опорезивања се назива још и глобалним пошто опорезује укупну масу обвезникових примања, без обзира на природу примања и изворе из којих потиче. Овај порез је зато субјектни (персонални). Синтетички порез на доходак је заступљен у већини савремених пореских система. Њиме се опорезује

укупна маса прихода пореског обвезника без обзира на природу примања и изворе из којих потиче, при чему се обавезно води рачуна о околностима, па и породичним, које су везане за личност обвезника. Синтетички порез као **субјектан** порез може успешно да послужи за остваривање не само фискалних, већ и бројних екстрафискалних циљева. Синтетички(глобални)порез на доходак је у већем складу са социјално-политичким циљевима опорезивања, што по природи није случај са цедуларним системом.

9.1.3.Мешовити систем опорезивања доходака физичких лица

Код мешовитог система опорезивања доходака, **у основи је цедуларно опорезивање на које се надовезује комплементарни порез на укупан приход који се плаћа на крају године ако се остваре укупни приходи преко неког законом одређеног износа.** Цедуларно опорезивање се врши применом пропорционалних стопа, док се на износ преко законских граница по правилу примењују прогресивне пореске стопе. У већини развијених земаља света, у земљама чланицама ОЕЦД-а, посебно, у примени је систем глобалног пореза на доходак, пошто је погоднији за осваривање, поред фискалних, бројних екстрафискалних циљева опорезивања.

9.4.ЕЛЕМЕНТИ ПОРЕЗА НА ДОХОДАК ФИЗИЧКИХ ЛИЦА

9.4.1.Обвезник пореза

У теорији јавних финансија, дуго траје спор да ли за обвезника пореза на доходак грађана треба узети појединца, или породицу, као заједницу живота и имовине брачних другова и евентуално њихове издржаване деце и других издржаваних лица. Дилеме се свде на питање да ли принципу правичности више одговара механизам опорезивања заједничког дохотка породице, или индивидуалног опорезивања дохотка сваког члана посебно.

9.4.1.1.Појединац као обвезник пореза на доходак грађана

У околностима **када се као обвезник узима појединац,** важан је укупан доходак који он оствари по свим основама, а не како и на који начин он њиме располаже. Другим речима, **није важно да ли је обвезник-појединац створио породицу и има обавеза да издржава малолетне чланове, као и друге чланове породице ако не остварују приходе,** а живи у домаћинству са њима. У већини савремених држава примењује се система пореза на доходак физичких лица у којем се појединац јавља као обвезник(то је случај и у Србији). Иако је у већем броју земаља за обвезника овог пореза узет појединац, треба навести да све ове земље укључују и уважавају породичне прилике обвезника системом тзв. стандардних и нестандардних одбитака. Тако се појединац као обвезник пореза јавља у 20 земаља ОЕЦД-а, код је у 10

земаља обвезник породица. Одвојено опорезивање дохотка физичких лица, односно систем у којем је обвезник пореза појединац, узима у обзир обвезникове породичне прилике и доприноси реализацији социјално-политичких циљева опорезивања.

9.4.1.2. Породица као обвезник пореза на доходак грађана

Са друге стране, нису малобројни ставови који заговарају да за обвезника треба узети породицу и на тај начин вредновати начин располагања оствареним дохотком. Опорезивање дохотка породице омогућује лакше остваривање принципа опорезивања према економској снази, а и евазија пореза је значајно смањена. Међу земљама које су се определиле да за обвезника пореза на доходак грађана треба узети породицу, тј, које су се определиле за опорезивање заједничког дохотка породице, у примени су три методе заједничког опорезивања које на различити начин ублажавају дејство пореске прогресије на заједнички, збирни доходак и то су: а) метода деобе дохотка (income splitting), б) метода породичних квота и; ц) метода двоструких пореских лествица.

9.4.1.3. Распростирање пореске обавезе

Друга битна димензија дефиниције обвезника пореза на доходак физичких лица, поред дилеме да ли за обвезника узети појединца или породицу, јесте утврђивање распростирања пореске обавезе. Физичка лица могу да буду изложена дејству пореских прописа одређене државе на основу присуства једне од три „одлучујуће чињенице“: а) држављанства; б) резидентства; ц) извора дохотка. У савременим пореским системима држављанство се повлачи као одлучујућа чињеница у смислу опредељивања да ли одређено лице треба да буде обвезник пореза на доходак. Ово између осталог и због тога што у пракси нису ретки случајеви постојања двоструког држављанства, што наравно отвара посебне проблеме. Само САД и Филипини користе држављанство као одлучујућу чињеницу за опредељивање пореског дохотка. Потребно је истаћи да је резидентство најчешћи критеријум који се узима приликом опредељивања обвезника пореза на доходак. Иако је уобичајено да се резидентство опредељује као „место у којем појединац има стално место становања“, то није довољно. Постоје релативно значајне нијансе у одређивању резидентства међу савременим државама. У Србији је прихваћено да је резидент физичко лице које на територији Републике Србије има пребивалиште или центар пословних и животних интереса, односно борави на територији Републике 183 или више дана у једној години. Резидентна лица су изложена неограниченој пореској обавези, пошто плаћају порез на доходак који остваре како у земљи чији су резиденти, тако и у другим државама. Обвезник пореза на доходак физичких лица може да буде и нерезидент за доходак остварен у земљи у којој је нерезидент. Трећа могућа чињеница за

одређивање обвезника пореза на доходак може да буде извор дохотка и она фактички одређује територију на којој је остварен доходак пореског обвезника. Она се ретко користи сама, односно обично се комбинује са резидентством. Осим физичких лица, порезом на доходак се опорезују и друштва лица. Наиме, друштва лица су облик трговачких друштава код којих постоји неограничена солидарна одговорност чланова за обавезе друштва. Чланови друштва лица одговарају целокупном својом имовином за све обавезе које такво друштво преузме. Према истој логици, сва добит коју друштво оствари приписује се члановима друштва у сразмери с њиховим учешћем у расподели добити и опорезује се као део њиховог дохотка.

9.4.2. Предмет опорезивања

Предмет опорезивања пореза на доходак грађана јесте доходак као збир опорезивих прихода физичких лица, остварених у току једне календарске године. Опорезиви приход представља разлику између укупног дохотка и законских изузећа, односно прихода који се искључују из дохотка за опорезивање. Изузимања из дохотка у пореским законодавствима наводе по принципу енумерације, односно набрајања и најчешће су мотивисана социјално-политичким разлозима. У глобалним системима опорезивања дохотка опорезиви приходи уобичајено су груписани на дохотке од рада, капитала, самосталних делатности и остале приходе.

9.4.2.1. Доходак о рада

Доходак од рада представља тзв. активан доходак, тј. доходак који порески обвезник оствари по основу радног односа, као допунски рад, примања чланова управних и надзорних одбора, накнаде ван радног времена и сл. Најчешћи облик ових примања представљају зараде. Поред тога, у другу врсту личних примања које имају третман активног дохотка, јесу тзв. додатна примања¹. Додатна примања представљају накнаде које се додатно исплаћују запосленима, бонови, акције, различита роба, пружање погодности итд. У већини земаља додатна примања улазе у пореску основицу и имају исти порески третман као и зараде и друга лична примања. Проблем је у њиховом вредновању уколико она нису у новцу него у натури.

9.4.2.2. Доходак од капитала

Доходак од капитала представља збир прихода које физичко лице остварује без активног учествовања у одређеном пословном подухвату. Овај доходак се често назива и пасиван доходак или доходак од инвестирања и састоји се од прихода од некретнина, дивиденди, камата на

---

¹ fringe benefits

депозите у банкама, и обвезнице, прихода од различитих хартија од вредности, капиталних добитака и сл.

9.4.2.3. Доходак од самосталних делатности

У савременим пореским системима најчешће се за приходе од самосталних делатности користи израз приходи од пословања (business income). Приходи од пословања уобичајено представљају приходе од самосталне комерцијалне делатности пољопривреде и шумарства, а у циљу остваривања добити. У већини пореских система приходи по основу самосталне делатности се опорезују прогресивним стопама пореза на доходак, уз одбијање одређених трошкова од основице.

9.3.2.4. Остали приходи

Као најзначајнија категорија осталих прихода пореза на доходак грађана, јавља се тзв. „импутирани“ доходак. Импутирани доходак представља приход физичког лица остварен сопственим радом у сопствену корист, односно пружањем услуга самом себи (молер себи кречи стан), коришћење сопствене имовине и сл. Тешко је одредити величину импутираног дохотка али је чињеница да је без њега економска снага обвезника, па према томе и његова пореска основица потцењена.

9.4.3. Пореске стопе

У највећем броју савремених пореских система стопе пореза на доходак су прогресивне, и оне као такве имају улогу да боље захвате економску снагу обвезника, и равномерније расподеле порески терет међу пореским обвезницима. Примени прогресивног опорезивања дохотка грађана се, међутим, упућују бројни приговори. Најпре, прогресивно опорезивање дестимулативно делује на привредну активност пореских обвезника јер вишим стопама кажњива „марљивост“, залагање на раду, већу продуктивност и сл. Прогресивно опорезивање такође подстиче евазију пореза, а често недостају и критеријуми за утврђивање величине терета. Међутим, сматра се да су предности које има прогресивно опорезивање дохотка физичких лица ипак значајније. Прогресивно опорезивање има значајну улогу у остваривању социјално-политичких циљева опорезивања, будући да врши значајну редистрибуцију дохотка и имовине пореских обвезника. Примена прогресивних пореских стопа, не само да делује дестимулативно на привредну активност, већ напротив, подстиче појединце на продуктивнији рад. Већим радом се жели компензирати умањење дохотка плаћањем пореза. Иста је ситуација и с пореском евазијом, Она се наиме, не може посебно везати само за прогресивно опорезивање. Отпор плаћању пореза присутан је код највећег броја обвезника и изазван је превасходно висином пореског терета, а не врстом пореских стопа.

9.4. ПОРЕЗ НА ДОХОДАК ФИЗИЧКИХ ЛИЦА У СРБИЈИ

Постојећи систем опорезивања дохотка физичких лица у Србији је на снази од почетка 2001 године и уређен је Законом о порезу на доходак грађана. Наведеним законом уведен је мешовити систем опорезивања дохотка грађана. Сви приходи физичких лица, осим оних који су изричито законом изузети, опорезују се у складу са законом, цедуларно, а допунски само ако порески обвезник оствари доходак преко неког износа који је утврђен законом. У смислу опорезивања доходака грађана, израз доходак представља збир опорезивих прихода грађана остварених у току једне календарске године док опорезиви приход представља разлику између бруто прихода који оствари порески обвезник и трошкова које је имао при њиховом остваривању.

9.4.1. Врсте прихода и начини њиховог опорезивања у Србији

Порезу на доходак грађана у Србији подлежу следеће врсте прихода: 1)зараде; 2)приходи од пољопривреде и шумарства; 3)приходи од самосталне делатности; 4)приходи од ауторских права, права сродних ауторском праву и права индустријске својине; 5)приходи од капитала; 6)приходи од непокретности; 7)капитални добици; 8)остали приходи. Потребно је истаћи да се сви наведени приходи које оствари физичко лице у Републици Србији опорезују током године, по једном од два постојећа начина: системом пореза по одбитку од сваког појединачног прихода и системом пореза по решењу надлежног пореског органа.

9.4.1.1. Систем пореза по одбитку

Систем пореза по одбитку јесте такав начин опорезовања у којем се порез плаћа приликом сваке исплате појединачних прихода, а обрачунава га и уплаћује исплатилац прихода-порески платаци у име и за рачун пореског обвезника, лица које прима наведени приход. Пореска пријава за порез по одбитку представља извештај који исплатилац прихода, тј. порески платаци подноси пореској управи, у којем су садржани подаци о обрачунатом и плаћеном порезу по одбитку. Пореска пријава за порез по одбитку може бити збирна и појединачна. Збирна пореска пријава за порез по одбитку садржи информације о обрачунатом и плаћеном порезу по одбитку од стране једног исплатиоца прихода за све примаоце прихода, односно од стране једног пореског посредника за све пореске обвезнике, односно пореске плаце који код њега имају рачун. Појединачна пореска пријава за порез по одбитку садржи информације о обрачунатом и плаћеном порезу по одбитку од стране једног пореског плаца за сваког примаоца прихода,

односно од стране једног пореског посредника за сваког пореског обвезника, односно пореског плаца, који код њега има рачун.²

9.4.1.2. Систем пореза по решењу надлежног пореског органа

Систем пореза по решењу надлежног органа јесте систем опорезивања у којем се порез обрачунава од стране пореског органа по службеној дужности, или на основу поднете пореске пријаве и плаћа се у року који је утврђен законом, односно у решењу. По правилу, порески обвезник мора претходно да поднесе пореску пријаву и пратећу документацију.

9.4.1. Порез на зараде

9.4.1.1. Предмет опорезивања

Предмет опорезивања овим порезом јесту зараде које се остварују по основу:

а) зарада по основу радног односа, одређена законом којим се уређују радни односи и друга примања запослених лица

б) уговорена накнада и друга примања која се остварују обављањем привремених и повремених послова на основу уговора закљученог непосредно са послодавцем, као и на основу уговора закљученог преко омладинске или студентске задруге, осим са лицем до навршених 26 година, ако је на школовању у установама средњег, вишег или високог образовања

ц) примања у облику бонова, новчаних потврда, акција, осим акција стечених у поступку својинске трансформације, или робе, чињењем или пружањем погодности, опраштањем дуга, као и покривањем расхода обвезника новчаном накнадом или непосредним плаћањем.³

д) премије свих видова добровољног осигурања, као и пензијски допринос у добровољни пензијски фонд, које послодавац плаћа, односно уплаћује за запослене-осигуранике укључене у добровољно осигурање, односно за запослене-чланове добровољног пензионог фонда.⁴

---

² У Републици Србији појединачна пореска пријава за порез по одбитку за сваког пореског обвезника, односно пореског плаца, подноси се Пореској управи једном годишње, најкасније до 31. јануара за претходну годину.

³ Потребно је истаћи да се примањима по основу чињења или пружања погодности нарочито сматрају коришћење службеног возила и другог превозног средства у приватне сврхе, коришћење стамбених зграда и станова који су у власништву послодавца или на располагању послодавца по основу закупа или по другом основу, уз плаћање закупнине или без плаћања закупнине, осим решавања стамбених потреба запослених, именованих и постављених лица у државним органима и организацијама

⁴ зарадом не сматрају премије које послодавац плаћа за све запослене код колективног осигурања од последица незгоде, укључујући осигурање од повреда на раду и професионалних обољења и колективних осигурања за случајеве тешких болести и хируршких интервенција, као и премије добровољног додатног пензионог осигурања које су сагласно закону, ослобођене плаћања доприноса.

9.4.1.2.Порески обвезник

Обвезник пореза на зараде је физичко лице које остварује зараду.

9.4.1.3.Пореска основица

Пореску основицу пореза на зараде чини исплаћена, односно остварена зарада као и сва друга примања остварена по основу радног односа. Основицу пореза на зараде за запослене у смислу закона који уређује рад, чини зарада умањена за износ од 7.310 динара.

9.4.1.4.Пореска стопа

Пореска стопа пореза на зараде износи 12%. За физичка лица-резиденте Републике Србије који су упућени у иностранство зарад обављања послова за правна лица-резиденте Републике, основицу пореза на зараде чини износ зараде коју би, у складу са законом, општим актом и уговором о раду остварили у Републици на истим или сличним пословима.

9.4.1.5.Пореске олакшице

Законом о порезу на доходак грађана, одређен је велики број пореских ослобођења⁵ који се односе на:

- а) неопорезовање појединих додатних примања до законом утврђених износа⁶
- б)обавезе плаћања пореза на зараде остварене за рад у страним дипломатским и конзуларним представништвима или међународним организацијама, од стране шефова и особља страних дипломатских мисија , страних конзулата у србији, функционера Уједињених нација итд.
- ц)обавезе плаћања пореза на зараде инвалидних лица запослених у предузећу за радно оспособљавање и запошљавање инвалида
- д)обавезе плаћања пореза на зараде на премије добровољног додатног пензијског и инвалидског осигурања, на терет запосленог и на терет послодавца

9.4.1.6. Утврђивање и наплата пореза

Исплатилац зарада утврђује порез по одбитку приликом сваке исплате зарада запосленима. За сваку исплату зарада, исплатилац подноси Пореској управи пореску пријаву на обрасцу ПП ОПЈ- *пореска пријава о обрачунатом и плаћеном порезу на зараде*, која садржи информације о обрачунатом и

---

⁵ За детаље олакшица видети Закон о порезу на доходак грађана од члана 18 до члана 21д.

⁶ до законом утврђених износа не опорезују се трошкови превоза у јавном саобраћају за долазак на посао и повратак са посла, дневнице за службено путовање, накнаде трошкова смештаја и превоза на службеном путовању, солидарне помоћи за случај болести запосленог и чланова његове породице, поклоне деци запослених до 15 година старости и јубиларне награде запосленима

плаћеном порезу по одбитку, са називом и бројем уплатног рачуна јавних прихода на који је тај порез плаћен.⁷ Потребно је истаћи да Пореска управа води Регистар послодаваца, тј. правних и физичких лица, државних органа и организација, органа и организација јединица територијалне аутономије и локалне самоуправе и других органа и организација у којима се исплаћују зараде, односно плате. Новоосновани послодавац је дужан да пореској управи према месту свог седишта, поднесе пријаву за упис у регистар, у року од осам дана од дана уписа у одговарајући регистар код надлежног органа.

9.4.3.Порез на приходе од пољопривреде и шумарства

9.4.3.1.Предмет опорезивања

Предмет опорезивања овим порезом јесте приход који физичко лице оствари од пољопривреде и шумарства и који се може остварити у виду катастарског или стварног прихода. Катастарски приход представља приход који је у катастру земљишта, односно непокретности, утврђен за сваку посебну јединицу земљишта које се може користити за пољопривредну производњу, односно шумарство, без обзира да ли се као такво користи. Индивидуални пољопривредни произвођачи, опорезују се на овај начин, јер се сматра да није могуће на ваљан начин утврдити њихов доходак, из техничких разлога. Међутим, уколико би се обвезник пре почетка године определио за утврђивање стварног прихода од пољопривреде и шумарства и о томе обавестио надлежни порески орган, тада би се приходом од пољопривреде и шумарства сматрао стварни приход који би се утврђивао на начин како се утврђује приход од самосталне делатности. У пракси је то иначе веома ретко.

9.4.3.2.Порески обвезник

Порески обвезник овог пореза је физичко лице које је као власник, ималац права коришћења или плодоуживалац земљишта, уписан у катастру земљишта, према стању на дан 31.децембра године која претходи години за коју се утврђује порез. Међутим, ако је физичко лице као власник, ималац права коришћења или плодоуживалац наведеног земљишта, исто издао у дугорочни закуп, тада је обвезник пореза на приходе од пољопривреде и шумарства купац, и то почевши од дана почетка закупа, ако уз сагласност куподавца достави пријаву надлежном пореском органу у року од 15 дана од дана закључења уговора о закупу.

---

⁷ Уколико исплатилац врши исплате примања у виду накнада трошкова превоза у јавном саобраћају, дневница за службена путовања, трошкова смештаја на службеном путовању, која су изнад неопорезивог износа, тада исплатилац прихода подноси пореској управи пореску пријаву на обрасцу ПП ОПЈ-1

9.4.3.3.Пореска основица

Пореску основицу пореза на приходе од пољопривреде и шумарства чини катастарски приход, или стварни приход ако се обвезник определио да на тај начин плаћа порез.

9.4.3.4.Пореска стопа

Према Закону о порезу на доходак грађана у Републици Србији, стопа пореза на приходе од пољопривреде и шумарства износи 10%.

9.4.3.5.Пореске олакшице

У Републици Србији порез на приходе од пољопривреде и шумарства не плаћа се на катастарски приходи: 1)земљишта на којем су подигнути насипи, канали, уставе, бране и сл; 2)земљишта чије је искоришћавање на основу закона забрањено; 3)земљишта под зградама страних држава, дипломатских и конзуларних представништава, под условом реципроцитета и сл; 4)дворишта црква, храмова и слично; 5)земљишта под зградама за становање; 6)земљишта на којима се подижу дугогодишњи засади и др.⁸

9.4.3.6.Утврђивање и наплата пореза

Порез на приходе од пољопривреде и шумарства утврђује решењем надлежни порески орган на основу података из катастра, а ако се утврђивање пореза врши према стварном приходу, онда се то врши на начин како се опорезује порез на приходе од самосталне делатности за предузетнике који воде пословне књиге. До доношења решења о утврђивању аконтације пореза за текућу годину, обвезници пореза на приходе од шумарства дужни су да плаћају аконтације пореза у висини која одговара последњој аконтацији из претходне године. Уколико порез утврђује решењем надлежни порески орган, порески обвезник пореза на приходе од пољопривреде и шумарства има обавезу да га плати у року од 45 дана од дана почетка тромесечја.

9.4.4.Порез на приходе од самосталне делатности

9.4.4.1.Предмет опорезивања

Предмет опорезивања порезом на приходе од самосталне делатности јесте приход који физичко лице оствари од привредних делатности пружањем професионалних и других интелектуалних услуга, као и приход од других делатности уколико се на тај приход по закону порез не плаћа по другом основу. Приходом од самосталне делатности сматра се и приход остварен трајним или сезонским искоришћавањем земљишта у непољопривредне

⁸ За целокупан сет пореских ослобођења код овог пореза потребно је погледати члан 29 и члан 30 Закона о порезу на доходак грађана

сврхе⁹, инкубаторском производњом живине и другим сличним делатностима, независно од тога да ли су као самосталне делатности регистроване код надлежног органа.

9.4.4.2. Порески обвезник

Обвезник пореза на приходе од самосталне делатности је физичко лице(предузетник) које остварује приходе обављањем делатности које су предмет опорезивања, као и физичко лице које остварује приходе од пољопривреде и шумарства ако је по том основу обвезник пореза на додату вредност у складу са законом којим се уређује порез на додату вредност.

9.4.4.3. Пореска основица

Пореска основица пореза на приходе од самосталне делатности(опорезиви приход), јесте у суштини опорезива добит. Уколико предузетник води двојно књиговодство, опорезива добит се утврђује у пореском билансу тако што се врши усклађивање добити исказане у билансу успеха, сачињеном у складу са међународним рачуноводственим стандардима и прописима којима се уређује рачуноводство и ревизија. За утврђивање основице пореза на доходак грађана на приходе од самосталне делатности, обвезник пореза на доходак грађана на приходе од самосталне делатности саставља порески биланс на Обрасцу ПБ-2. Међутим, уколико предузетник води просто књиговодство, тада се опорезива добит утврђује по евиденцијама, начину њиховог вођења и исказивања финансијског резултата које се води по систему простог књиговодства, при чему и они састављају годишњи порески биланс. Приликом сачињавања пореског биланса, предузетницима је попут правним лицима такође дата могућност да врше изврше извесна *усклађивања прихода и расхода* у складу са одговарајућим одредбама закона о порезу на добит предузећа, осим ако законом о порезу на доходак грађана није другачије одређено.

9.4.4.4. Пореска стопа

Опорезивање прихода од самосталне делатности врши се по јединственој пореској стопи од **10%**.

9.4.4.5. Пореске олакшице

Код опорезивања прихода од самосталне делатности, законодавац у Републици Србији није предвидео класичне облике пореских олакшица или ослобођења, већ су оне нормиране у облику пореских подстицаја и могућности паушалног опорезивања. У том смислу *порески подстицаји* по основу убрзане амортизације сталних средстава, улагања у основна средства у сопствену регистровану делатност, улагања у складу са

---

⁹ Нпр. вађење песка, шљунка и камења, производња креча, цигле, црепа, ћумура и сл.

прописима којима се уређује подстицање улагања у привреду Републике и по основу запошљавања нових радника на неодређено време признају се предузетницима под условима и на начин како се признају правним лицима по закону којим се уређује порез на добит предузећа. Са друге стране предузетник, који с обзиром на околности није у стању да води пословне књиге, осим пословне књиге о оствареном промету, или коме њихово вођење отежава обављање делатности, омогућава се **паушално опорезивање**, тј. има право да поднесе захтев да порез на приходе од самосталне делатности плаћа на паушално утврђен приход. Ако предузетник послује у наведеним околностима, тада му се паушални приход утврђује према: а) висини просечне месечне зараде по запосленом у Републици, општини, граду или округу остварене у години која претходи години за коју се утврђује паушални приход; б) месту на коме се радња налази; в) опремљености радње; г) броју запослених радника и ангажованих чланова породице; д) тржишних услова у којима се делатност обавља; е) површине локала; ж) старости обвезника и његове радне способности; з) висине прихода обвезника, који под истим или сличним условима обавља исту или сличну делатност; 3) осталим околностима које утичу на остваривање добити. Међутим, право на паушално опорезивање се према Закону не може признати предузетнику: а) који је оснивач ортачке радње; б) који обавља делатност из области: трговине на велико и трговине на мало (осим одржавања и оправке моторних возила); хотела и ресторана, финансијског посредовања и активности у вези са некретнинама; в) у чију делатност улажу и друга лица; г) чији је укупан промет у години која претходи години за коју се утврђује порез, односно чији је планирани промет када почиње обављање делатности већи од 3.000.000 динара; д) који је обвезник пореза на додату вредност, односно који се определи за плаћање пореза на додату вредност у складу са законом којим се уређује порез на додату вредност. Ипак, изузетно предузетнику који трговинску или угоститељску делатност обавља у киоску, приколици или сличном монтажном или покретном објекту, може се на његов захтев, одобрити да плаћа порез на паушално утврђен приход.

9.4.4.6. Утврђивање и наплата пореза

Порез на приходе од самосталне делатности утврђује се решењем надлежног органа и то на начин који зависи од тога да ли обвезници воде пословне књиге или порез плаћају паушално. *Обвезници који воде пословне књиге* порез плаћају на основу података из пореске пријаве, пореског биланса, пословних књига и других података, до којих порески орган дође путем контроле или на други начин. *Обвезници који испуњавају законом прописане критеријуме за паушално опорезивање* порез плаћају на основу података из пореске пријаве и критеријума и елемената предвиђених за одобравање статуса паушалног пореског обвезника. Обвезник пореза на

приходе од самосталне делатности подноси пореску пријаву на Обрасцу ППДГ-1-Пореска пријава за аконтационо-коначно утврђивање пореза на приходе од самосталне делатности.¹⁰ До доношења решења о утврђивању аконтације пореза за текућу годину, предузетници су дужни да плаћају аконтације пореза у висини која одговара последњој аконтацији из претходне године. Ако се порез на приходе од самосталне делатности утврђују у виду месечних аконтација, обвезник овог пореза има обавезу да исти плати у року од 15 дана по истеку сваког месеца.

9.4.5. Порез на приходе од ауторских права, права сродних ауторском праву и права индустријске својине

9.4.5.1. Предмет опорезивања

Предмет опорезивања су приходи од ауторских права остварених по бројним основама које су детаљно наведени у закону¹¹. Реч је о бројним писаним делима¹², говорним, драмско-музичким делима, делима ликовне уметности, извођење музичких, књижевних и других дела, итд. Предмет опорезивања су и приходи по основу права која су слична ауторским правима, као што су права интерпретатора, произвођача фонограма, видеограма, права произвођача емисије и база података. На крају предмет опорезивања овим порезом су и приходи по основу права индустријске својине.¹³

9.4.5.2. Порески обвезник

Обвезник пореза на приходе од ауторских и сродних права и права индустријске својине је физичко лице које као аутор, носилац сродних права, односно власник права индустријске својине остварује накнаду по основу ауторског и сродног права, односно права индустријске својине. Треба нагласити да је обвезник овог пореза и наследник имовинског ауторског и сродног права и права индустријске својине, и свако друго физичко лице које остварује накнаду по тим основама.

9.4.5.3. Пореска основица

Пореску основицу овог пореског облика чини разлика између бруто прихода и трошкова које је обвезник имао при остваривању и очувању прихода, осим ако законом није другачије прописано. У складу са наведеним, у Републици Србији, обвезнику пореза на приходе од ауторских

---

¹⁰ Образац ППДГ-1 садржи податке о пореском обвезнику, радњи, делатности, рачуну у банци, о посебним просторијама-издвојеним пословним јединицама, за утврђивање пореза

¹¹ Чланом 52. Закона о порезу на доходак грађана, наведено је преко 40 разних основа остваривања прихода по основу ауторских права

¹² књижевна, научна, стручна, публицистичка и друга дела

¹³ Нпр. патенати, мали патенати, жигови, модели и узорци и техничких унапређења

права, права сродних ауторском праву и права индустријске својине могу се у зависности од околности нормирани или стварни трошкови. **Нормирани трошкови** и то у висини од 34 %, 43%, или 50% од бруто прихода признају се ауторима или носиоцима ауторских дела и сродних права, у зависности од врсте тог дела и/или права.¹⁴ Осим нормираних, аутору и носиоцу сродних права, на његов захтев уместо нормираних, признаће се **стварни трошкови** које је имао при остваривању и очувању прихода, уколико за то поднесе доказе.

9.4.5.4. Пореска стопа

Стопа пореза на приходе од ауторских и сродних права и права индустријске својине је јединствена и износи **20%**

9.4.5.5. Пореске олакшице

Пореска ослобођења код овог пореза у класичном смислу, нису присутна, али је обвезницима дата могућност да искористе, и олакшају терет своје пореске обавезе кроз **временско разграничење прихода**. Наиме, приходи од ауторских и сродних права и права индустријске својине које је обвезник-аутор, носилац сродних права или власник права индустријске својине остварио за дело које је стварао дуже од једне године, могу се на захтев обвезника поделити на онолико једнаких делова, колико је година стварано, али не дуже од пет година. У том смислу, ће се у свакој години и извршити опорезивање сразмерног дела прихода, а не одједанпут прихода у целини.

9.4.5.6. Утврђивање и наплата пореза

За сваку исплату прихода по ауторским правима, правима сродних ауторским правима и правима индустријске својине, исплатилац подноси Пореској управи пореску пријаву на обрасцу ПП ОПЈ-2, која садржи информације о обрачунатом и плаћеном порезу по одбитку, са називом и бројем уплатног рачуна јавних прихода на који је тај порез плаћен. У обрасцу ове пореске пријаве исказују се и подаци о доприносима за обавезно социјално осигурање, који се у складу са законом, обрачунавају и плаћају истовремено са исплатом одговарајућих прихода.

---

¹⁴ Нпр. За ауторе вајарских дела, таписерија, уметничких керамика, уметничких фотографија, зидног сликарства итд, признају се нормирани трошкови у висини од 50% од бруто прихода, за ауторе сликарских, и графичких дела, радове визуелних комуникација, обликовања простора итд, признају се нормирани трошкови од 43%, за интерпретацију, односно извођење естрадних програма забавне и народне музике, производњу фонограма, видеограма, емисије и сл. законодавац одобрава нормиране трошкове у висини од 34% бруто прихода (за детаљну листу видети Закон о порезу на доходак грађана)

9.4.6. Порез на приходе од капитала

Приходима од капитала сматрају се сви они приходи које лице остварује по основу улагања капитала, а да при том то лице које их остварује, не учествује активно у стварању тих прихода, нити у обављању подухвата.

9.4.6.1. Предмет опорезивања

Предмет опорезивања овим порезом јесу приходи од капитала и то:

- а) камата по основу зајма, штедних и других орочених депозита или депозита по виђењу, као и каматаи по основу дужничких и сличних хартија од вредности¹⁵
- б) дивиденде и удели у добити
- ц) примања запослених и чланова управе привредног друштва по основу учешћа у добити- у новцу или путем доделе или опцијске куповине сопствених акција
- в) узимање из имовине и коришћење услуга привредног друштва од стране власника привредног друштва за њихове приватне потребе, извршене у складу са законом
- г) примање члана отвореног инвестиционог фонда по основу права на сразмерни део прихода од инвестиционе јединице тог фонда

9.4.6.2. Порески обвезник

Обвезник пореза на приходе од капитала је физичко лице које остварује те приходе.

9.4.6.3. Пореска основица

Пореску основицу пореза на приходе од капитала, у виду опорезивог прихода чини:

- а) остварена камата по основу зајма, штедних и других орочених депозита или депозита по виђењу, камата по основу дужничких и сличних хартија од вредности, као и позитивна разлика остварена отуђењем или откупом дисконтне дужничке хартије од вредности
- б) приход исплаћен обвезнику по основу дивиденди и удела у добити, као и приход запослених и чланова управе привредног друштва по основу, учешћа у добити било у новцу или путем доделе или опцијске куповине сопствених акција
- ц) приход обвезника остварен узимањем из имовине привредног друштва

9.4.6.4. Пореска стопа

Пореска стопа пореза на приходе од капитала је јединствена и износи 10 %

¹⁵Каматом се такође сматра и део прихода остварен код отуђења или откупа дисконтне дужничке хартије од вредности који представља разлику између набавне и продајне цене, односно између набавне и откупне цене дисконтне дужничке хартије од вредности

9.4.6.5. Пореске олакшице

Законодавац је у Републици Србији, код овог пореског облика за резидента предвидео *олакшице* којима је прописано да опорезиви приход од капитала по основу дивиденди и удела у добити, односно по основу права на сразмеран део прихода инвестиционе јединице, чини 80% бруто дивиденди или удела у добити исплаћених(расподељених)обвезнику, односно прихода инвестиционе јединице по основу сразмерног дела. Осим олакшица, омогућена су и *ослобођења* која омогућују да се не плаћа порез на приходе од капитала, на камату на динарска средства по основу штедних и других орочених депозита или депозита по виђењу, као и на камату по основу дужничких хартија од вредности чији је издавалац Република, аутономна покрајина, јединица локалне самоуправе или Народна банка Србије.

9.4.6.6. Утврђивање и наплата пореза

За сваку исплату прихода по основу капитала, **исплатилац прихода подноси Пореској управи пореску пријаву** на обрасцу ПП ОПЈ-3, која садржи информације о обрачунатом и плаћеном порезу по одбитку, са називом и бројем ушлатног рачуна јавних прихода на који је тај порез плаћен.

9.4.7. Порез на приходе од непокретности

9.4.7.1. Предмет опорезивања

Предмет опорезивања су приходи које порески обвезник оствари издавањем у закуп или подзакуп непокретности, а нарочито: земљишта, стамбених и пословних зграда, делова тих зграда, станова, делова станова, пословних просторија и гаража. У приходе од непокретности се урачунавају и остварена закупнина и вредност свих реализованих обавеза и услуга на које се обавезао закупац, односно подзакупац.

9.4.7.2. Порески обвезник

Обвезник пореза на приходе од непокретности је физичко лице које издавањем у закуп или подзакуп непокретности оствари приходе по том основу. Потребно је нагласити да се пореским обвезником пореза на приходе од непокретности не сматра предузетник који непокретности издаје у закуп или подзакуп у оквиру обављања регистроване делатности.

9.4.7.3. Пореска основица

Пореску основицу пореза на приходе од непокретности чини **бруто приход остварен издавањем непокретности који се умањује за нормиране трошкове који износе 20%**. Изузетно, код утврђивања опорезивног прихода од непокретности оствареног по основу изнајмљивања станова, соба и постеља **путницима и туристима за које је плаћена боравишна такса**, нормирани трошкови се признају у висини од **50%** од бруто прихода. Ипак, обвезнику

пореза на приходе од непокретности, на његов захтев, уместо нормираних трошкова, признаће се стварни трошкови које је имао при остваривању и очувању прихода, ако за то поднесе доказе. Стварним трошковима сматра се и износ једногодишње амортизације, обрачунате применом пропорционалне методе по стопи из номенклатуре средстава за амортизацију. У околностима када закупац као обвезник издаје непокретност у подзакуп, тада се од закупнине коју остварује одбија, зарад утврђивања пореске основице, закупнина коју плаћа закуподавцу.

9.4.7.4. Пореска стопа

Пореска стопа пореза на приходе од непокретности износи **20%**.

9.4.7.5. Пореске олакшице

Класични облици пореских олакшица и ослобођења нису предвиђени законом, али јесу дате могућности за **временско разграничење прихода**. Наиме, приходи од непокретности у виду закупнине која је примљена за више година одједном, приликом утврђивања прихода, деле се на захтев обвезника на онолико једнаких делова, колики је број година за коју је закупнина плаћена, а не дуже од пет.

9.4.7.6. Утврђивање и наплата пореза

Када су закупац и закуподавац физичка лица, тада порез утврђује надлежни порески орган својим решењем, на основу поднете пореске пријаве од стране физичког лица-издаваоца непокретности и то на обрасцу пријаве ППДГ-2.¹⁶ До доношења решења о утврђивању аконтације пореза за текућу годину, обвезници пореза на приходе од непокретности, дужни су да плаћају аконтације пореза у висини која одговара последњој аконтацији из претходне године. Порез на приходе од непокретности плаћа се у року од 45 дана од дана почетка тромесечја. Ако је закуподавац непокретности правно лице, тј. када исплату прихода од непокретности, не врши физичко већ правно лице, тада исплатилац прихода подноси Пореској управи пореску пријаву на обрасцу ПП ОПЈ-4.

9.4.8. Порез на капиталне добитке

9.4.8.1. Предмет опорезивања

Предмет опорезивања порезом на капиталне добитке јесте приход који обвезник оствари продајом, односно другим преносом уз накнаду:

- а) стварних права на непокретностима
- б) трајног права коришћења и права градње на градском грађевинском земљишту

---

¹⁶ Образац пореске пријаве ППДГ-2- за утврђивање пореза на приходе од непокретности садржи податке о пореском обвезнику, о непокретности од које се остварују приходи и основу стицања прихода, о закупцу, односно подзакупцу и за утврђивање пореза

в) ауторских права, права сродних ауторском праву и права индустријске својине

г) удела у имовини правних лица, акција и осталих хартија од вредности, осим дужничких хартија од вредности

инвестиционе јединице откупљене од стране отвореног инвестиционог фонда, сагласно закону који уређује инвестиционе фондове

д) инвестиционе јединице добровољног пензијског фонда

ђ) акумулираних средстава по основу програмиране исплате са рачуна члана добровољног пензијског фонда

Капитални добитак представља позитивну разлику између продајне цене наведених права, удела, односно хартија од вредности и њихове набавне цене усклађене према одредбама Закона о порезу на доходак грађана.¹⁷ У циљу утврђивања капиталног добитка, нужно је одредити категорије продајне и набавне цене. *Продајна цена* јесте уговорена цена, односно тржишна цена коју утврђује надлежни порески орган ако оцени да је уговорена цена нижа од тржишне, при чему се као уговорена, односно тржишна узима цена без пореза на пренос апсолутних права. У циљу утврђивања капиталног добитка, *набавна цена* се одређује као цена по којој је обвезник стекао право, удео, или хартију од вредности, односно цена коју је утврдио порески орган, при чему се она увећава са индексом раста цена на мало.

9.4.8.2. Порески обвезник

Порески обвезник пореза на капиталне добитке јесте физичко лице које остварује приходе продајом, односно другим преносом уз накнаду наведених предмета опорезивања.

9.4.8.3. Пореска основица и пореска стопа

Пореску основицу пореза на капиталне добитке чини утврђени капитални добитак, у виду позитивне разлике између продајне цене наведених права, удела, односно хартија од вредности и њихове ревалоризоване набавне цене. Пореска стопа пореза на капиталне добитке износи 10%

9.4.8.4. Пореске олакшице

Код разматрања питања пореских олакшица и пореских ослобођења, потребно је пре свега рећи да је законодавац у Републици Србији омогућио *пребијање капиталних добитака и капиталних губитака*. Наиме, омогућено је да се капитални добитак остварен продајом једног права, удела или хартије од вредности, може пребити са капиталним губитком оствареним продајом другог права, удела или хартије од вредности у истој години. Такође, ако се

---

¹⁷ Потребно је истаћи да се капитални добитак не утврђује уколико су наведена права, удели, односно хартије од вредности у портфељу обвезника пре 24.01.1994 године.

и после дозвољених пребијања исказе капитални губитак, допуштено га је пребити у наредних пет година на рачун будућих капиталних добитака. Иначе, у оквиру пореских олакшица, законодавац је предвидео могућност одобравања пореског ослобођења и пореског кредита. **Пореско ослобођење**, тј. могућност да се ослободи плаћања пореза на остварени капитални добитак, одобрава се обвезнику ако средства остварена продајом непокретности, у року од 90 дана уложи у решавање свог стамбеног питања и стамбеног питања чланова своје породице, односно домаћинства. Уколико порески обвезник поменута средства уложи за решавање стамбеног питања у року од 12 месеци, а не 90 дана, извршиће му се повраћај плаћеног пореза на капитални добитак.¹⁸ **Порески кредит** се одобрава у околностима када обвезник у решавање свог стамбеног питања на горе описани начин, уложи само део средстава остварених продајом непокретности, и то на начин што му се пореска обавеза сразмерно смањује.

9.4.8.6. Утврђивање и наплата пореза

Порез на капиталне добитке утврђује решењем надлежни порески орган на основу података из пореске пријаве ППДГ-3 коју подноси порески обвезник. Међутим, ако обвезник не поднесе пореску пријаву, пореска обавеза се утврђује на основу података о оствареном капиталном добитку којим располаже надлежни порески орган. Порески обвезник има обавезу да 15 дана од дана доставља решења изврши уплату пореза на капиталне добитке.

9.4.9. Порез на остале приходе

Порезом на остале приходе опорезују се: а) приходи које обвезник оствари давањем у закуп опреме, транспортних средстава и других покретних ствари; б) добици од игара на срећу; в) приходи од осигурања лица; г) приходи спортиста и спортских стручњака и д) други приходи осим оних који су посебно изузети законом.

Приходи од давања у закуп покретних ствари

Обвезник пореза на приходе од давања у закуп опреме, транспортних средстава и других покретних ствари је физичко лице које те ствари даје у закуп. Бруто приходи од давања у закуп опреме, транспортних средстава и других покретних ствари обухватају остварену закупнину и вредност свих реализованих обавеза и услуга на које се обавезао купац. Опорезиви приход од издавања у закуп покретних ствари утврђује се одбијањем нормираних трошкова од бруто прихода у висини од 20%. Обвезнику који то захтева и документује, порески орган ће уместо нормираних трошкова признати трошкове амортизације, финансирања, инвестиционог и текућег одржавања имовине и друге стварне трошкове које је имао у вези са стварима које је дао у закуп. Ако је пријављени приход од давања у закуп

¹⁸ Министар финансија ближе одређује критеријуме за остваривање права на пореско ослобађање(нађи правилник)

покретних ствари мањи од оног који би уобичајено могао да се постигне на тржишту, надлежни порески орган ће овај приход утврдити у висини прихода који би се могао постићи на тржишту. За сваку исплату прихода по основу давања у закуп покретних ствари, исплатилац подноси Пореској управи пореску пријаву на обрасцу ПП ОПЈ-4 која садржи информације о обрачунатом и плаћеном порезу по одбитку, са називом и бројем уплатног рачуна јавних прихода на који је тај порез уплаћен.

Добици од игара на срећу

Обвезник пореза на добитке од игара на срећу је физичко лице које оствари добитак од игара које се сматрају играма на срећу у смислу закона који уређује игре на срећу. Опорезиви приход за добитке од игара на срећу представља сваки појединачни добитак од игара на срећу, при чему се појединачним добитком сматра укупан добитак по свим комбинацијама у играма на срећу са више комбинација. Уколико се добитак састоји од ствари и права, опорезиви приход тада чини тржишна вредност ствари и права у моменту када је добитак остварен. Порез на добитке од игара на срећу не плаћа се на појединачно остварен добитак од игара на срећу до износа од 21.712 динар, на лутријске згодитке по јавним зајмовима, као и на остварен добитак од игара које се приређују играчницама(казинима) и на аутоматима. За сваку исплату прихода по основу добитака од игара на срећу, исплатилац добитка подноси Пореској управи пореску пријаву на обрасцу ПП ОПЈ-5, која садржи информације о обрачунатом и плаћеном порезу по одбитку, са називом и бројем уплатног рачуна јавних прихода на који је тај порез уплаћен, и уз спецификацију уплате пореза према општинама која чине саставни део те пријаве.

Приходи од осигурања лица

Обвезник пореза на приходе од осигурања лица је физичко лице које оствари накнаду из осигурања лица, при чему опорезиви приход у овом случају представља вредност исплаћене накнаде из осигурања, ако није изузета од опорезивања. За сваку исплату прихода по основу осигурања лица, исплатилац подноси Пореској управи пореску пријаву на обрасцу ПП ОПЈ-5, која садржи информације о обрачунатом и плаћеном порезу по одбитку, са називом и бројем уплатног рачуна јавних прихода на који је тај порез уплаћен.

Приходи спортиста и спортских стручњака

Приходи спортиста и спортских стручњака обухватају примања која остваре професионални спортисти, спортски аматери, спортски стручњаци и стручњаци у спорту од спортске организације, односно организације за обављање спортске делатности, спортских друштава и савеза, која немају карактер зараде у смислу прописа којима се уређује спорт, односно радни односи. Приходима спортиста и спортских стручњака нарочито се сматрају примања по основу: а)накнаде на име закључење уговора(трансфер и сл.), б)накнаде за коришћење лика спортисте; в)новчане помоћи врхунским

спортистима са посебним заслугама; г) стипендије врхунским спортистима за спортско усавршавање; д) новчане и друге награде; Ђ) националних признања и награда за посебан допринос развоју и афирмацији спорта; е) накнаде и награде за рад спортским стручњацима, односно стручњацима у спорту (тренери, судије, делегати и др.) Опорезиви приход за примања спортиста и спортских стручњака утврђује се одбијањем нормираних трошкова од бруто прихода у висини од 50%. За сваку исплату прихода спортистима и спортским стручњацима, исплатилац прихода подноси Пореској управи пореску пријаву на обрасцу ПП ОПЈ-6, која садржи информације о обрачунатом и плаћеном порезу по одбитку, са називом и бројем уплатног рачуна јавних прихода на који је тај порез ушлаћен, уз спецификацију уплате пореза према општинама која чине саставни део те пријаве.

Други приходи

Осталим приходима се сматрају и други приходи који по својој природи чине доходак физичког лица, а нарочито: а) приходи по основу уговора о делу; б) приходи по основу уговора о обављању привремених и повремених послова закључених преко омладинске или студентске задруге са лицем до навршених 26 година живота, ако је на школовању у установама средњег, вишег или високог образовања; в) приходи по основу допунског рада, волонтерског рада, трговинског заступања; г) примања чланова управног и надзорног одбора правног лица; д) накнада посланицима и одборницима; Ђ) примања стечајних управника, судских вештака, судија поротника и судских тумача; е) приходи по основу прикупљања и продаје секундарних сировина, шумских плодова и лековитог биља, итд.¹⁹ Обвезник пореза на друге приходе је физичко лице које остварује наведене приходе, при чему опорезив приход чини бруто приход умањен за нормиране трошкове у висини од 20%, уз постојање одређених ослобађања тачно нормираних законом. Стопа пореза на остале приходе износи 20%. Стопа пореза на приходе од осигурања лица износи 10%.

9.4.9.1. Утврђивање и наплата пореза на остале приходе

Порез на остале приходе који се у смислу овог закона не опорезују по одбитку, односно који не утврђује и не плаћа сам обвезник, утврђује решењем надлежни порески орган на основу података из пореске пријаве и других података који су од значаја за утврђивање пореске обавезе. Обвезник пореза на остале приходе на које се порез не плаћа по одбитку, подноси пореску пријаву за утврђивање пореза на приходе од давања у закуп покретних ствари и на друге приходе на које се порез не плаћа по одбитку на обрасцу ППДГ-4.²⁰

¹⁹ Детаљније видети члан 85 Закона о порезу на доходак грађана

²⁰ Образац пореске пријаве ППДГ-4 за утврђивање пореза на приходе од давања у закуп покретних ствари и друге приходе на које се порез не плаћа по одбитку садржи податке о пореском обвезнику, о покретним стварима од којих се остварује приход и основу стицања

9.4.10.Преглед начина опорезивања појединих врста прихода грађана у Републици Србији

У Републици Србији, *системом пореза по одбитку* дакле, опорезују се следећи приходи грађана: 1)зараде; 2)приходи од ауторских права, права сродних ауторском праву и права индустријске својине; 3)приходи од капитала; 4)приходи од непокретности²¹; 5)приходи од давања у закуп покретних ствари(осим у случају ако су закупац и закуподавац физичка лица када порез утврђује надлежни порески орган својим решењем по поднетој пореској пријави); 6)добити од игара на срећу; 7)приходи од осигурања лица; 8)приходи по основу уговора о делу, уговора о повременим и привременим пословима и допунском раду; 9)накнаде посланицима и одборницима; 10)други(остали) приходи који су детаљно набројани у Закону о порезу на доходак грађана. Са друге стране *решењем надлежног пореског органа* утврђују следеће врсте прихода: 1)приходи од пољопривреде и шумарства; 2)приходи од самосталне делатности; 3) капитални добити; 4) приходи од давања у закуп непокретности и покретних ствари ако су закупац и закуподавац физичка лица.

9.4.10.Годишњи порез на доходак грађана

Годишњи порез на доходак грађана представља комплементарни порез на доходак који плаћају лица-резиденти који су у календарској години остварили доходак већи од посебно прописане границе опорезивања прихода.

9.4.10.1.Предмет опорезивања

Зарад одређивања предмета опорезивања овим порезом, нужно је појаснити категорије укупног годишњег дохотка грађана и неопорезивог износа. **Укупни годишњи доходак грађана** чини збир прихода које физичко лице оствари током године од: а)зарада; б)опорезивих прихода од самосталне делатности; в)опорезивих прихода од ауторских и сродних права и права индустријске својине; г)опорезивих приход од непокретности; д)опорезивих приход од давања у закуп покретних ствари; ђ)опорезивих прихода од осигурања лица; е)опорезивих прихода од спортиста и спортских стручњака; ж)опорезивих други приходи; и з) прихода који су остварени и опорезовани у другој држави. Наведени приходи који улазе у годишњи доходак умањују се за износе плаћених пореза и доприноса, односно за плаћене порезе у другој држави. Из

прихода, о закупу, о оствареним другим приходима на које се порез не плаћа по одбитку и за утврђивање пореза

²¹ осим у случају ако су закупац и закуподавац физичка лица, када порез утврђује надлежни порески орган својим решењем по поднетој пореској пријави);

набројаног се може закључити да се у укупан годишњи доходак грађана не урачунавају приходи физичких лица од пољопривреде и шумарства, приходи од капитала, приходи од капиталних добитака и приходи од добитака од игара на срећу. *Неопорезиви износ* чини износ за који се умањује укупан годишњи доходак грађана, како би се добио *доходак за опорезивање*, тј, предмет опорезивања. У Републици Србији неопорезиви износ представља:

а) за физичка лица- резиденте Републике Србије, износ троструке просечне годишње зараде исплаћене по запосленом у Републици, према подацима републичког органа надлежног за послове статистике.²²

б) за странце резиденте који су запослени код резидентног лица или у сталној пословној јединици нерезидентног лица, износ петоструке просечне годишње зараде исплаћене по запосленом у Републици, према подацима републичког органа надлежног за послове статистике.²³

ц) за резиденте упућене у иностранство ради обављања послова за резидентно страном лице, такође износ петоструке просечне годишње зараде исплаћене по запосленом у Републици, према подацима републичког органа надлежног за послове статистике.

Дакле предмет опорезивања порезом на доходак грађан у Републици Србији јесте *доходак за опорезивање* као разлика између укупног дохотка грађана тј. збира законом набројаних годишњих прихода физичкиог лица и законом одређеног неопорезивог износа.

$$\text{Предмет опорезивања (доходак за опорезивање)} = \text{Укупан доходак (сума појединачних прихода)} - \text{Неопорезиви износ (трострука или петострука просечна годишња зарада)}$$

9.4.10.2. Порески обвезник

Обвезници годишњег пореза на доходак грађана су:

а) Резиденти Републике Србије који су у календарској години остварили доходак већи од троструког износа просечне годишње зараде исплаћене по запосленом у Републици, према подацима републичког органа надлежног за послове статистике.

б) странци резиденти запослени код резидентног лица или у сталној пословној јединици нерезидентног лица и

ц) резиденти упућени у иностранство ради обављања послова за резидентно правно лице који су у годину за коју се утврђује порез, остварили доходак већи од петоструког износа просечне годишње зараде исплаћене у Републици у години за коју се утврђује порез, према подацима републичког органа надлежног за послове статистике.

²² у 2008 години неопорезиви износ био је 1.644.264 динара

²³ у 2008 години неопорезиви износ био је 2.740.440 динара

Потребно је посебно напоменути да је физичко лице које је резидент Републике Србије обвезник пореза на доходак грађана за доходак остварен на територији Републике Србије и у другој држави.

9.4.10.3.Пореска основица

Основица годишњег пореза на доходак грађана јесте *опорезиви доходак* као разлика између дохотка за опорезивање и личних одбитака. Као лични одбици прописани су следећи износи:

а) за пореског обвезника-40% од просечне годишње зараде по запосленом исплаћене у Републици у години за коју се утврђује порез, према подацима републичког органа надлежног за послове статистике. Укупан износ личних одбитака по овом основу не може бити већи од 50% дохотка за опорезивање.

б) за издржаваног члана породице-15% од просечне годишње зараде по запосленом исплаћене у Републици у години за коју се утврђује порез, према подацима републичког органа надлежног за послове статистике. Ако су два или више чланова породице обвезници годишњег пореза на доходак грађана, одбитак за издржаване чланове породице може остварити само један обвезник.

Пореска основица = Доходак за опорезивање - Лични одбици
(опорезиви доходак)

9.4.10.4.Пореска стопа

Годишњи порез на доходак грађана плаћа се по стопи:

а) за обвезника физичко лице резидента на износ до шестоструке просечне годишње зараде стопа је 10%

б) на износ преко шестоструке просечне годишње зараде стопа је 10% на износ до шестоструке просечне зараде + 15% на износ преко шестоструке просечне годишње зараде

9.4.10.6.Утврђивање и наплата пореза

Годишњи порез на доходак грађана утврђује решењем надлежни порески орган на основу података из пореске пријаве, пословних књига и других података који су од значаја за утврђивање пореске обавезе. Обвезник годишњег пореза на доходак грађана подноси пореску пријаву за

утврђивање годишњег пореза на доходак грађана на Обрасцу ППДГ-5-
Пореска пријава за утврђивање годишњег пореза на доходак грађана.²⁴

---

²⁴ Образац ППДГ-5 садржи податке о пореском обвезнику, о издржаваним члановима породице и о приходима који се опорезују